

Årsmelding 2021

Nordland
FYLKESKOMMUNE

MOBBEOMBUDET

Forord

Et nytt år har startet for barn og unge i Nordland. Samtidig som nok et år er tilbakelagt der pandemien har spilt en rolle. Etterspørselen til mobbeombudet er ikke blitt mindre det siste året. Denne rapporten beskriver mobbeombudets arbeid i 2021. Rapporten tar for seg mobbeombudets rolle og arbeidsoppgaver i året som har gått og gir anbefalinger.

Barns og elevers rett til å oppleve tilhørighet og mestring i et lærende og inkluderende fellesskap er tydeligere utmeislet; felles for samtlige styringsdokumenter er verdiene som skal ligge til grunn i alt arbeid i skole og barnehage. For å lykkes med dette må vi ha felles kunnskapsgrunnlag i kommunene om hvordan faglig, sosial, kognitiv og emosjonell læring henger sammen. Vi må ha en dypere forståelse om læring, ledelse, lovverk og styringsdokumenter, og en kultur for å snakke om de store sammenhengene og om hva som påvirker hva. Støttesystemene til barnehager og skoler må organiseres slik at det bygges helhet fra toppen med utgangspunkt i felles kunnskapsgrunnlag istedenfor at enkeltstående enheter eller team uten felles forankring.

Det gjøres mye bra i fylket vårt. Utgangspunktet for alt barnehage- og skoleutviklingsarbeid i fylket må være i lovverk og i sist tilgjengelige kunnskap, ikke politikk eller prinsipper. Utfordringer og dilemmaer må diskuteres mer åpent og mange flere bør delta i denne debatten enn i dag. God lesing!

Bodø, februar 2022

Lasse Knutsen, Mobbeombud i Nordland

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Lytte Anerkjenne Handle	3
Mobbeombudets mandat.....	4
Organisering.....	4
Mobbeombudsordninga	5
Faglig forankring	8
Henvendelser	10
Hva dreier henvendelsene seg om?	12
Begrepet mobbing, hvordan forstår vi det?	13
Mobbeombudets råd til barnehage og skole	14
Sjekkliste for aktivitetsplanen.....	17
Veiledning på individnivå etter en henvendelse.....	18
Kommunalt partnerskap mot mobbing	19
Hvordan kan man redusere mobbingen betraktelig i barnehager og skoler i Nordland?	20
Ombudsrollen i Nordland fylkeskommune og veien videre	21
Kontaktinformasjon:.....	24

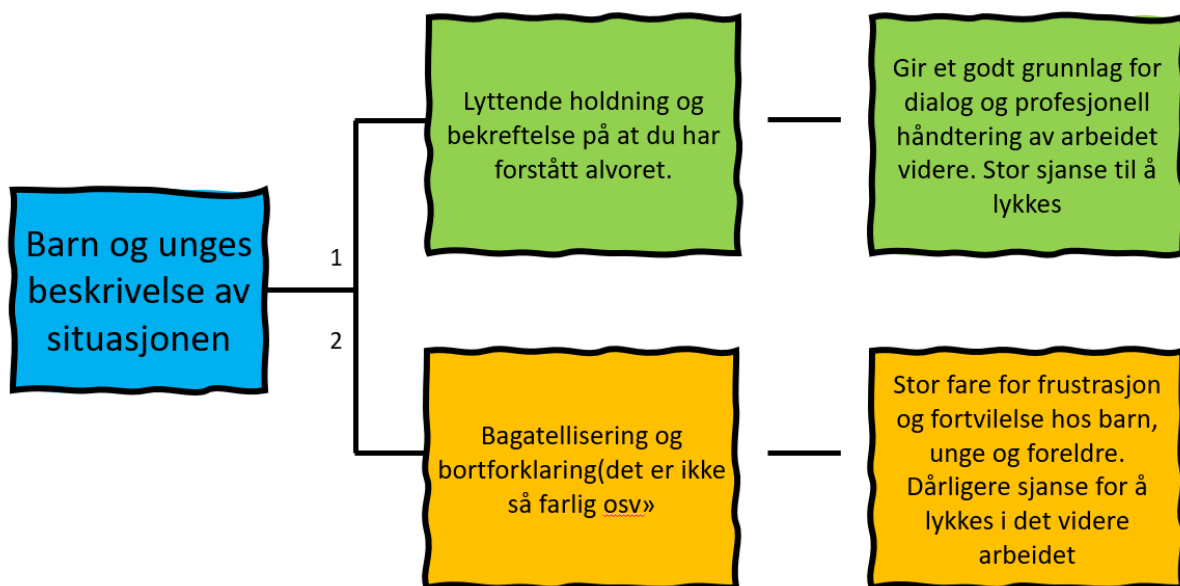
Lytte Anerkjenne Handle

Mobbeombudet vektlegger disse tre begrepene i ombudshverdagen. Fokus på disse tre begrepene tar mobbeombudet med seg i møte med sårbare barn og foresatte, skoleledere og barnehageledere samt representanter på eiersiden i kommunene. Ofte opplever ombudet at foresatte og barn ikke opplever anerkjennelse for hva de står i. Foreldre fortviler over at skolen bagatelliserer at deres barn ikke blir fulgt opp når det gjentatte ganger utsettes for mobbeadferd i skolegården. Følgende utsagn kan forsterke følelsen av bagatellisering:

- «du har litt skyld i det selv»
- «den familien blir aldri fornøyd, uansett hvor mye vi gjør»
- «han har ressursvake foreldre og er bare sånn»
- «det var vel ikke det som skjedde»
- «litt må du tåle, ikke vær så nærtagende»
- «det kan ikke kategoriseres som mobbing»

Som mobbeombud skal jeg ivareta barnets perspektiv og minner om barns rett til å bli hørt i saker som handler om dem.

Mobbeombudets mandat

Mobbeombudet sitt mandat er utformet på bakgrunn av et nasjonalt mandat fra Utdanningsdirektoratet (2018/8687)

Mobbeombudet skal støtte og veilede barn, elever og foreldre slik at disse får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i barnehage og grunnskole

Mobbeombudet skal samarbeide med elev- og lærlingeombudet i sitt fylke, bidra til at elever og lærlinger får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i videregående opplæring

Mobbeombudet skal utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag i forhold til kommuners og fylkeskommunens forvaltningsorganer

Mobbeombudet skal:

- Støtte og veilede barn, elever og foreldre i saker om psykososialt miljø
- Jobbe forebyggende med informasjon og opplæring til barn, elever og foreldre
- Skape dialog og bidra til god tverrfaglig oppfølging etter at saker er håndtert
- Bidra til dokumentasjon og erfaringsdeling i fylket og nasjonalt
- årlig legge frem en rapport til fylkestinget i Nordland om sin virksomhet.
- Støtte elev- og lærlingombudet i arbeid med psykososialt miljø

Organisering

Mobbeombudet har siden oppstart 1. august 2018 vært lokalisert på fylkeshuset i medvirkningspolitisk sekretariat sammen med øvrige organer som er underlagt fylkestinget.

Disse er:

- Nordland fylkes elderåd
- Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Nordland
- Ungdommens fylkesting/fylkesråd
- Elev- og lærlingombudet i Nordland

Ombudet er tilfreds med organiseringen.

Organisering og beliggenhet synliggjør på en god måte for samfunnet at ombudets uavhengige grunnlag er ivaretatt, jfr. mandatet.

Ombudet er fylkestingets ombud for barnehager, grunnskoler og videregående skoler i Nordland. Målgruppen er barn i barnehage og elever i skoler i Nordland.

Mobbeombudsordninga

Lasse Knutsen startet i stillingen 01.08.2018. Ombudet er uavhengig av politiske og administrative myndigheter, og skal være et lavterskeltilbud for barn og unge i barnehager og skoler i Nordland. Viktige oppgaver for mobbeombudet er informasjon, forebygging, kompetanseheving og veiledning. Mobbeombudet skal også samarbeide med aktører som arbeider med barn og unge.

Mobbeombudet jobber med utgangspunkt i Opplæringslovens kap. 9A som beskriver elevens rett til et trygt og godt skolemiljø. I tillegg må mobbeombudet også forholde seg til barnehageloven kap. VIII. Det er viktig å kombinere arbeidet med henvendelser fra enkeltpersoner med forebyggende arbeid. Dette for å spre kunnskap, kompetanse og holdninger til ei bedre håndtering av mobbing ved skoler og barnehager i Nordland. Sterke møter og samtaler med barn og unge som har blitt utsatt for mobbing gir motivasjon for ombudets fokus og forventninger til barnehagepersonell og skolepersonell. Årsmeldinga viser funn og statistikk for året 2021. Videre vil ombudet gi råd og anbefalinger for veien videre i arbeidet mot å stoppe mobbingen i Nordland fylke.

Utdanningsdirektoratet sendte ut beskjed den 1.2.2019 om at prøveperioden med fylkesvise mobbeombud skulle utvides fra å gjelde ut 2019 til å gjelde til juni 2020. Høsten 2019 ble det vedtatt at statlig medfinansiering av mobbeombudsordningen fortsetter til sommeren 2021. Det følger av statsbudsjettet. Der står det på side 106 følgende: «...Departementet foreslår vidare å løyve 10 mill. kroner til ordninga med fylkesvise eller regionale mobbeombod og fagleg oppfølging av omboda. Departementet foreslår å delfinansiere ordninga ut skuleåret 2020–21. Ordninga med fylkesvise mobbeombod skal bli evaluert, og evalueringa skal etter planen vere klar hausten 2020».

I november 2021 har Udir foreslått til Kunnskapsdepartementet at prøveordningen med mobbeombud fortsetter ut 2023 og det vil da bli tatt en endelig avgjørelse i forhold til mandat og organisering.

Mobbeombudets oppgaver

Mobbeombudets virksomhet retter seg inn på fire nivåer:

- 1** Individnivå

- 2** Barnehage/skolenivå

- 3** Systemnivå

- 4** Samfunnsnivå

Ut fra mandatet har mobbeombudet jobbet med følgende prioriterte mål:

Hovedmål: Mobbeombudet skal være en tydelig aktør i formidling av og veiledning i barns rettigheter og tilgjengelig kunnskap om læring, mestring, trygghet og tilhørighet, og skal ha tydelig verdi og barnesyn i alt arbeid.

1. **Individnivå:** Mobbeombudet skal i henhold til mandatet arbeide for barnehagebarns og elevers rett til et trygt og godt psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel, og

læring og gir dem muligheten til å oppleve sosial tilhørighet. I tråd med mandatet arbeider mobbeombudet for barnehagebarns rett til en barnehage som sammen med hjemmet ivaretar barnas behov for omsorg.

Mobbeombudet arbeider også, i henhold til mandatet, for grunnskoleelevers rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Jr. Opplæringsloven (OL) § 9 A-2. FNs konvensjon om barns rettigheter, barnekonvensjonen (BK), gjelder for alle barn og unge, og er derfor selvfølgelig sentral innenfor mobbeombudets virksomhet. Ombudet skal arbeide mot alle former for mobbing, krenkelser, og skal være et lavterskeltilbud som kan kontaktes av elever og foresatte i vanskelige enkeltsaker. Ombudet fattet ikke vedtak, men har en veiledende rolle i enkeltsaker.

2. **Skole/barnehagenivå:** Mobbeombudet skal i henhold til mandatet veilede og rådgi i enkeltsaker og gå i dialog med barnehager og skoler i saker som er vanskelige å løse.

Brobygging er en viktig del av mobbeombudets arbeid. Ombudet veileder og gir råd i enkeltsaker, og går i dialog med skoler og barnehager i saker som er vanskelig å løse. Det kan være enten på grunn av sakens karakter, på grunn av mangelfull dialog og tillit, og/eller ved behov for mer kompetanse ved den enkelte skole eller barnehage. Mobbeombudet forsøker å være en god informasjonsressurs for ansatte i skoler og barnehager. Ombudet skal være en informasjonsressurs for ansatte i barnehage og skole om retten til godt psykososialt miljø. Arbeidsoppgavene går blant annet ut på:

- Samtaler og møter med skoler og barnehager i enkeltsaker
- Kompetanseheving for ansatte i skoler, AKS og barnehager på fellestid, seminarer eller fagdager og deltakelse på foreldremøter
- Skriftlig korrespondanse med generell veiledning som ikke omhandler personsensitive opplysninger
- Møte med skolens elevråd/elevrådsstyre for å lytte til elevstemmen og gi råd om bedre elevmedvirkning i skolen
- Annen utadrettet virksomhet, for eksempel skolebesøk og deltakelse på elevsamlinger

3. **Systemnivå:** Mobbeombudet samarbeider med skole- og barnehageeier samt andre aktører som arbeider med barn og unge, herunder Utdanningsetaten, Fylkesmannen i

Nordland, Elevorganisasjonen, foreldreutvalg, fagforeninger m.fl. Dette gjøres blant annet gjennom:

- Faste kontaktmøter
 - Kontakt med enkeltpersoner eller deltakelse i uformelle nettverk for å drøfte akutte problemstillinger
 - Holde innlegg og gjennomføre kurs
 - Annen utadrettet virksomhet, for eksempel deltakelse på konferanser eller ledersamlinger
4. **Samfunnsnivå:** Være en stemme inn i samfunnsdebatten som barnas representant i saker som omhandler retten til trygt og godt skole- og barnehagemiljø, med et tydelig uttalt verdi-/elevsyn.

Faglig forankring

For at mobbeombudet skal kunne være en tydelig systemaktør er det vesentlig å være faglig oppdatert, å kunne forholde seg analytisk og kritisk til forskning og sist tilgjengelige kunnskap, samt å bygge opp nettverk i ulike fagmiljøer. Den faglige forankringen i mobbeombudets arbeid samsvarer med Utdanningsdirektoratet sine anbefalinger av forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap. Ombudet er nå ferdig med videreutdanning på masternivå «etterutdanning for ombud og andre med spesifikt ansvar i mobberelaterte arbeid.» ved Læringsmiljøsentret UiS.

Læringsmiljøsentret (LMS) ved Universitetet i Stavanger (UiS) har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet arrangert jevnlig faglige samlinger for det nasjonale nettverket med fylkesvise elev-, lærling-, og mobbeombudene i landet. Det er helt nødvendig å være oppdatert på forsknings- og erfaringsbasert kunnskap i rollen som mobbeombud. Tilbudet til LMS er et godt faglig bidrag, men det burde være mulig å prioritere og delta på enda flere kurs og konferanser med relevante program. For mobbeombudet har det tidvis vært vanskelig å delta på faglige arrangement, fordi krevende individualsaker må få førsteprioritet.

Mobbeombudets viktigste samarbeidspartnere har vært elev- og lærlingombudet i Nordland. I tillegg har ombudet samarbeidet med blant andre Elevorganisasjonen, Utdanningsavdelingen i Nordland fylkeskommune, Barneombudet, Utdanningsdirektoratet,

Statsforvalteren i Nordland, Utdanningsforbundet, Fagforbundet, Nordland idrettskrets, KS Nordland, Nord Universitet, Ungdommens fylkesråd i Nordland. Mobbeombudet er fast deltager i nettverket for Elev-, lærling- og mobbeombudene i Norge og nettverket ombud i Nord-Norge.

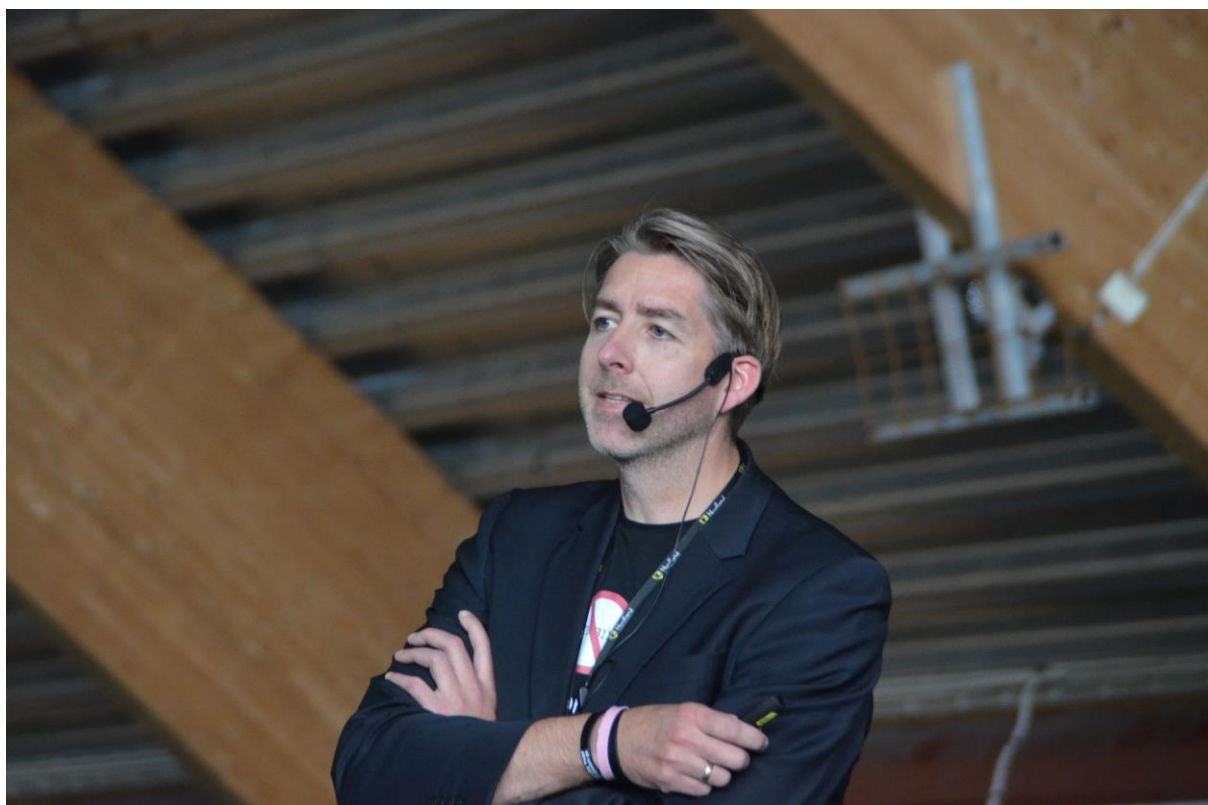
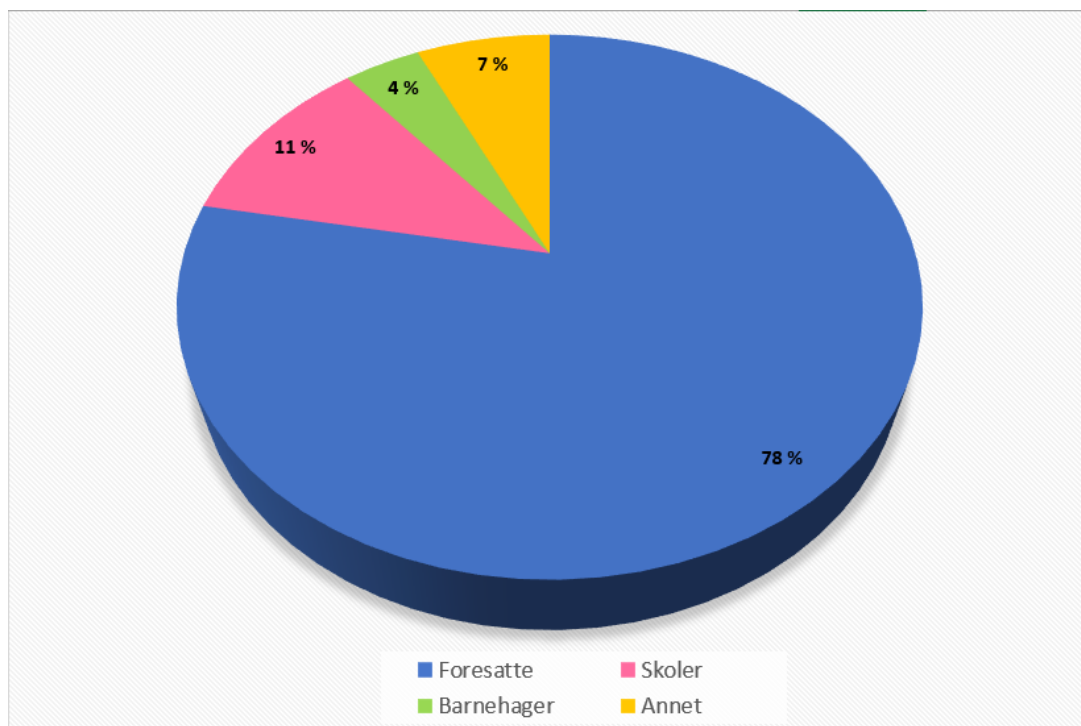

Foto: Finn Åsmund Sandnes – fra arrangementet Folkehelseuka i Lofthallen

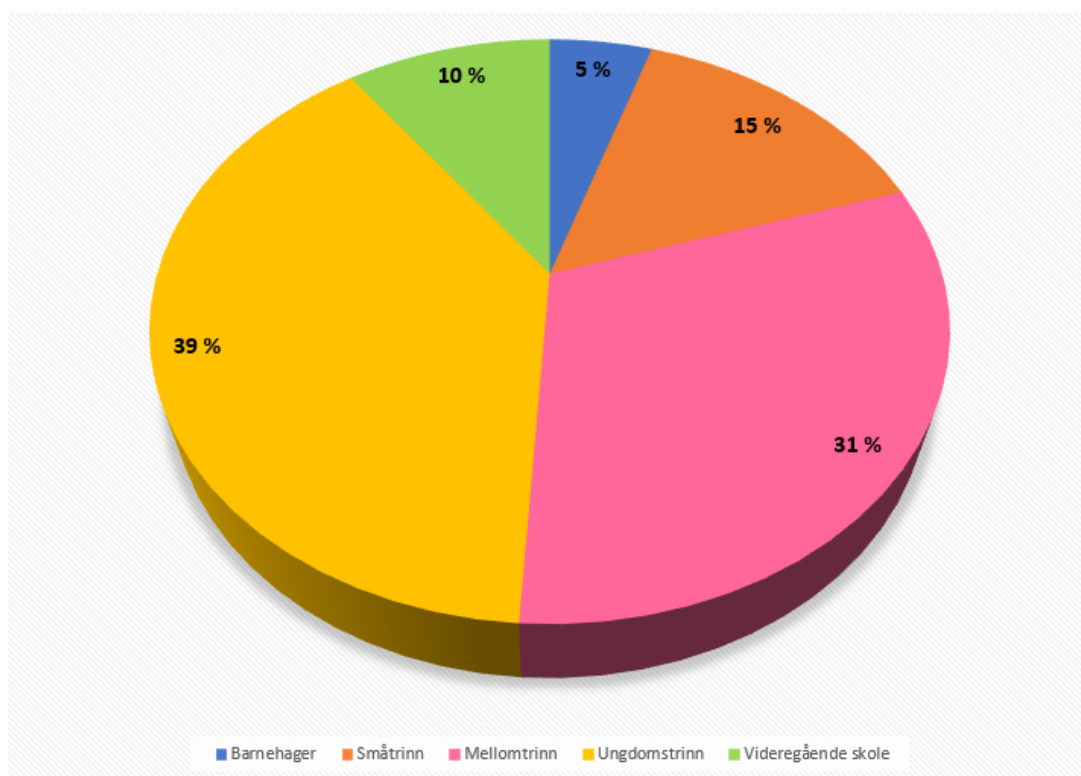
Henverdeler

Mobbeombudet har pr. 31.12.2021 fått 317 henverdeler.

Hvem tar kontakt:

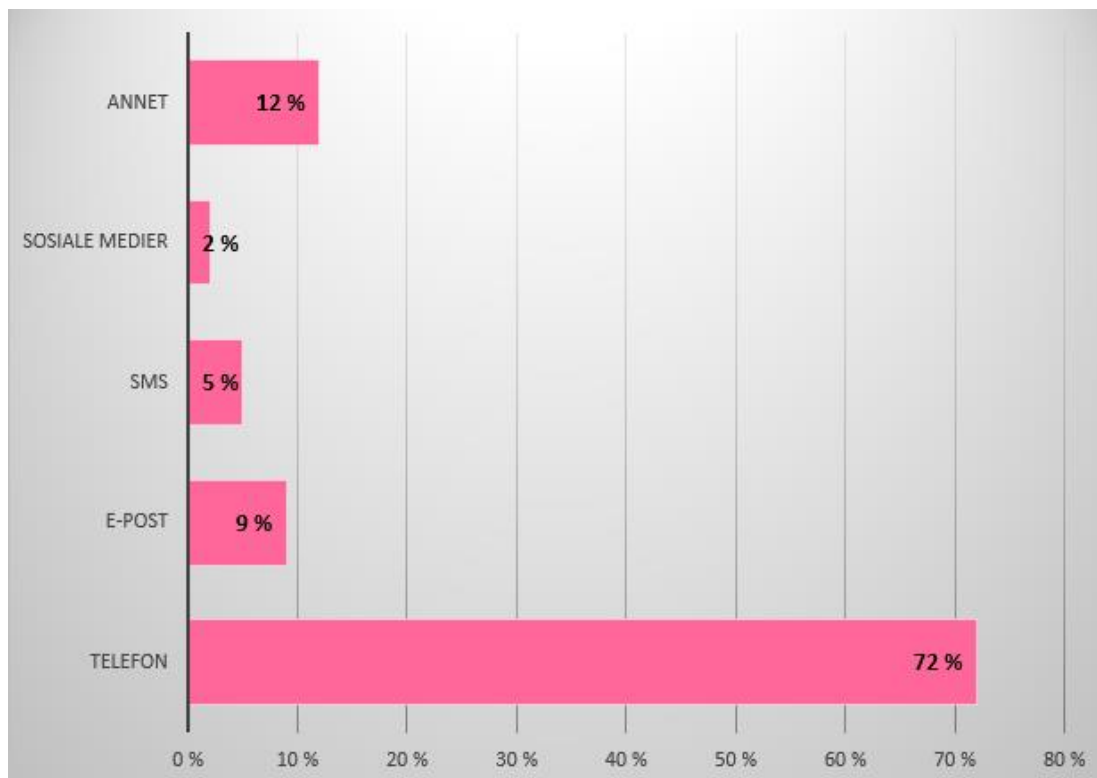
Hendendeler delt på nivå:

Henvendelsene er spørsmål i konkrete saker. Noen av disse henvendelsene er foresatte som får noen konkrete råd og veiledning fra første samtale/melding og har ikke behov for

kontakt igjen etter dette. Foresatte som tar kontakt på vegne av sitt barn er overrepresentert i denne gruppen. Andre har mobbeombudet hyppig kontakt med fordi det er et behov for jevnlig samtaler, støtte og oppfølging.

Hvor kommer henvendelsene:

Flesteparten av henvendelsene kommer på telefon, mens 9 prosent av henvendelsene kommer på e-post. I kategorien andre henvendelser ligger et flertall på henvendelser som mottas i etterkant av foreldremøter eller kurs der og da. Prioriteringen av mobbeombudets tid har ligget på å styrke kompetansen hos de voksne som møter barn og unge i kommunene parallelt med håndtering av enkelthenvendelser, og å forankre arbeidet faglig og profesjonelt i alle ledd på systemnivået for å kunne sikre høy kvalitet i det forebyggende arbeidet.

Hva dreier henvendelsene seg om?

Det vil alltid være svært mange nyanser og variabler i enkeltsaker som vanskelig lar seg rapportere på i sin helhet.

Noen generelle trekk ved mange av henvendelsene peker imidlertid ut følgende problemstillinger og spørsmål som ofte stilles:

FRA ELEVER/FORESATTE

- Hvilke rettigheter har vi når jeg/mitt barn opplever å bli mobbet, utestengt eller krenket av andre?
- Hvilke rettigheter har vi når vårt barn utøver vold eller krenkelser mot andre? - Hvordan skal vi gå fram for å kontakte skolen/barnehagen?
- Hva kan vi kreve at skolen/barnehagen gjør?
- Vi opplever at skolen legger skylda på oss eller vårt barn for det som har hendt.
- Når kan jeg klage saken min til Fylkesmannen? - Hva bør skolen skrive i en aktivitetsplan?
- Vi er usikre på aktivitetsplanen vi har fått og ønsker en vurdering av denne.
- Barnet mitt ekskluderes fra fellesskapet gjennom isolerende tiltak som skolen iverksetter for å beskytte vårt/andre barn.
- Skolen iverksetter tiltak vi mener ikke samsvarer med problemet.
- Vi opplever at skolen sier barnet vårt lyver hjemme om mobbing/mistrivsel, fordi skolen mener barnet vårt har det fint.
- Barnet vårt vil ikke på skolen på grunn av mobbing, men skolen håndterer saken som skolevegning istedenfor som en mobbesak.
- Jeg gruer meg til et møte jeg skal ha med skolen/barnehagen og trenger noen gode råd.

FRA BARNEHAGE/SKOLE

- Vi har behov for hjelp til å gjenopprette tillit mellom skole/barnehage og hjem.
- Vi ønsker å drøfte en sak vi synes er vanskelig.
- Foresatte har bedt oss ta kontakt med deg. - Vi har en elev som ønsker å snakke med deg.
- Vi ønsker innspill og tilbakemelding på en aktivitetsplan.
- Vi har behov for hjelp til regelverkstolkning i en sak.
- Vi har blitt anbefalt å ta kontakt med deg for å få hjelp

Begrepet mobbing, hvordan forstår vi det?

Det er urovekkende når vi vet at mobbing ofte skjer i det skjulte og at det bare er halvparten av elevene som opplever mobbing, som ikke forteller det til noen voksne. Hvorfor forteller ikke barn og unge om mobbing? Det kan være:

- Skam
- Redd for at voksne skal overreagere og gjøre situasjonen verre
- Tror det er forventet at de skal håndtere mobbing og trakassering på egen hånd
- Er usikre på om det er mobbing de er utsatt for

Å håndtere mobbing har lenge handlet om å jakte på ondsinnet mobbeadferd for så å konfrontere mobbere med dette, og så stoppe den. Gjennom enda mer kunnskap og erfaring gjennom forskning gjør nå at vi i mye større grad må se dynamikken i barnegruppene. Det blir viktig å stille spørsmålet; hva er det som gjør at mobbeadferd får utvikle seg for både den/de som utfører og den og de som blir utsatt?

Mobbeombudet erfarer at det å lykkes i arbeidet med en mobbesak betyr følgende:

- Det gjøres en god jobb med å avdekke og forstå problematikken / dynamikken både mellom enkeltpersoner og i gruppa.
- Det er tydelig hva slags adferd som skal stoppe, men det gis også hjelp til å erstatte denne adferden med en positiv adferd.
- Det gjennomføres oppfølging av alle parter inntil man er trygg på at relasjoner er gjenopprettet, og at alle parter har det bra.
- Det arbeides aktivt med hele gruppa for å gjenopprette relasjoner og trygge aktivitetsarenaer for alle. Ofte innebærer dette at man rykker tilbake til start og begynner med å se på hvordan man håndterer f.eks struktur, regler, overganger, oppstart, sammensetning av grupper og hvordan man tilrettelegger ulike typer aktiviteter i barnas hverdag.

Det er et viktig prinsipp at arbeidet med en mobbesak kan ikke avsluttes før barnet/ungdommen har funnet tilbake til sin naturlige plass i felleskapet.

Mobbeombudets råd til barnehage og skole

Anbefaling 1

Endre fokus fra individperspektiv til systemperspektiv

Barnehager, SFO og skoler må ha ei helhetlig tilnærming til arbeidet med å skape trygge og inkluderende miljø for alle barn og elever. De ansatte må ha fokus på konteksten rundt barn/elever og de (oppretholdende) faktorene som de faktisk kan gjøre noe med, og ikke årsaksforklare ut fra egenskaper hos barna/elevne.

- Voksne må ha kompetanse om barns sosiale utvikling og jobbe bevisst og systematisk med utvikling av sosiale ferdigheter.
- Voksne må være tett på barna/elevne, være sensitive voksne og evne til å se bak adferd og tolke barn og unges adferdsuttrykk. Husk at sårbarhetsfaktorer blir forsterka i utrygge miljø. Motsatt vil et trygt og godt psykososialt miljø være beskyttende.
- Voksne må ha god kompetanse om hva mobbing er. Mobbing er komplekst og mangfoldig. For å fange opp og avdekke mobbing, må de voksne være oppdatert på nyere mobbeforskning og reflektere over hvilken forståelse som er gyldig, og som grunngir barnehagen og skolen sin praksis. Barnehagen og skolen må også sørge for at barn, elever og foreldre har forstått hva mobbing er.

Anbefaling 2

Sette arbeid med skolemiljø, klasseledelse og sosial kompetanse øverst på lista over innsatsområder

Den enkelte skoleeier/skoleleder bør i enda større grad sikre at alle som jobber i skolen har kunnskap om forebygging og håndtering av mobbeproblematikk. Ombudet er også helt tydelig på at det i større grad må fokuseres på handlingskompetanse slik at elevene opplever de voksne som kompetente på dette feltet. Det må lages felles rutiner og standarder for de voksnes arbeid på de ulike arenaene i skolen som f.eks. skolegården, garderobe / gang og klasserom. NB! Skoleledelsen må følge opp at rutiner og standarder følges i praksis i de voksnes møte med elevene.

Operasjonalisering av opplæringsloven kap. 9A må fortsatt ha et høyt fokus og følges tett opp i kommunene og på ledernivå i SFO og skoler.

- Skoleeier må sikre at de ansatte vet hva som utløser aktivitetsplikten
- Skoleeier må sikre at dokumentasjon og aktivitetsplikt oppfyller minimumskrav i loven
- Skoleeier må sikre at skolene gjør grundige undersøkelser og analyser og bruker forskningsbaserte metoder når de undersøker skolemiljøsaker

Anbefaling 3

Skoleeier anbefales å etablere innsats- og beredskapsteam

Ombudet ser at skolene ofte ikke har nødvendig kunnskap og kompetanse for å håndtere utfordrende skolemiljøsaker. Det vil da være en god støtte å ha ressurspersoner i nærområdet som gjennom kartlegging, veiledning, modellering etc. kan hjelpe skolen til å håndtere utfordringer på en god og profesjonell måte. Organisering av slike team må vurderes ut fra lokale forutsetninger. I mindre kommuner kan man f.eks. prøve å få til samarbeid på tvers av kommunegrensene.

Anbefaling 4

Mobbeombudet anbefaler at skolene legger vekt på å skape god dialog med hjemmene

Enkle tips her er å ha klare rutiner for møteledelse, referatskriving, skolemiljø som tema på alle foreldremøter, legge opp til foreldremøter preget av dialog og løsningsorientering. I ombudets møte med foreldre rundt i Nordland fylke sier samtlige at deres barns trygghet og

trivsel kommer foran alt annet. Dette må også prege skolens fokus på skole-
/hjemsamarbeidet.

- Kompetanseheving av ansatte for å heve kvaliteten på kommunikasjon og samarbeidet med foreldrene for å sikre en mer enhetlig praksis.
- Alle foreldremøter bør i størst mulig grad handle om å skape dialog, involvering og bygge positive relasjoner mellom ansatte og foreldrene og mellom foreldre i foreldregruppa.
- La foreldrene få medvirkning i saker som omhandler deres eget barn. Det fremmer trygghet og tillit
- Nettvett og digital dømmekraft bør være ett av samarbeidsområdene

Anbefaling 5

Mobbeombudet anbefaler å gi god nok informasjon til hjemmene om prosessen i en mobbesak

- Gi god informasjon til barn og elever både i starten og underveis i ei sak om hva som kommer til å skje. De skal «eie sin sak» og ikke være redd for alt som kan komme til å skje utenfor deres kontroll.
- Gi god informasjon til foreldrene om hva som kommer til å skje. De er i en sårbar situasjon og mange har behov for å bli trygge. Finn ut sammen hva som er den foretrukne samarbeidsmåte.
- Inviter barnet/eleven til dialog. Avhengig av alder vil barnet/eleven ha meninger om hvem han/hun ønsker skal delta på møtet, hvordan han/hun vil presentere sin opplevelse av miljøet og hva han/hun ønsker at barnehagen eller skolen skal gjøre. Barnet/eleven skal kjenne seg igjen i barnehagen/skolens skildring av problemet.
- Bruk aktivitetsplanen som saksliste på møte. Se på ett og ett tiltak og la eleven og foreldrene få være med å evaluere effekten og vurdere hvilke tiltak som skal videreføres og hva som eventuelt skal settes inn av nye tiltak.

Anbefaling 6

Større fokus og innsats i barnehagene på tema mobbing og krenkelser

- Voksne bagatelliserer ofte litt for fort når små barn formidler sine historier, sier professor Ingrid Lund. Vi trenger økt kunnskap i barnehagene om hvordan mobbingen ser ut. Mobbing i barnehagen ser ofte annerledes ut og man får ikke nødvendigvis øye på den ved første

øyekast. Vi trenger kunnskap om barns kognitive, sosiale og emosjonelle utvikling og de prosesser som fører til at mobbing kan skje. I tillegg må det være et fokus på handlinger som viser at voksne er de som har ansvaret for å fremme alle barns trivsel, livsglede og mestring og hjelp til å mestre motgang og håndtere de utfordringene som kommer. Barn kjenner og merker når gode holdninger og kunnskap formidles gjennom kjærlige og bevisste handlinger.

- Retten til å bli hørt: Øve på å ha samtaler med barn ved å stille åpne spørsmål. Å la barn bli hørt i saker som angår dem innebærer å la dem få uttale seg fritt om hvordan han eller hun opplever å ha det.

- o Legg til rette for en god prosess når barnet bestemmer seg for om det ønsker å bli hørt. Prosessen skal være åpen og informativ, frivillig, basert på respekt, relevant, barnevennlig, inkluderende og den voksne må være godt forberedt og ha kompetanse i å snakke med barn.

- Gjøre barnets beste-vurderinger. Bruk momentliste for å få hjelp til å sjekke hva som kan være med i en slik vurdering, vekt ulike forhold og vise vurderingene og vektningen som er gjort

- o Les Utdanningsdirektoratet «Veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen». Den kortfatta veilederen er for fylkesmennene og Utdanningsdirektoratet, men er til like god hjelp for barnehager og skoler.

Sjekkliste for aktivitetsplanen

For å sikre at barn og unge som opplever å ikke ha et trygt og godt barnehage- eller skolemiljø får systematisk oppfølging, skal det opprettes en skriftlig plan. Denne planen blir ofte vist til som en aktivitetsplan og retningslinjer for denne er beskrevet i Opplæringsloven §9A-4 og i Barnehageloven §42. Skal lovverket ha effekt er aktivitetsplanen det viktigste dokumentet. I ombudshverdagen ser vi svært varierende kvalitet på disse planene og ofte avventes det for lenge før en slik plan opprettes. En god aktivitetsplan skal være konkret og målrettet. Innholdet skal være forståelig for både barnet/ ungdommen, foreldre og de ansatte. Etter å ha sett hundrevis av slike aktivitetsplaner har ombudene i Nordland og Troms og Finnmark laget en sjekkliste som kan brukes til å kvalitetssikre aktivitetsplanen.

Ombudene i nord sin sjekkliste for aktivitetsplanen:

- Er barn/foreldre hørt?
- Har barn/foreldre medvirket i arbeidet med planen?
- Er barnets beste beskrevet?
- Hvordan har skolen forstått og beskrevet elevens subjektive opplevelse?
- Er problemet som skal løses beskrevet på en god, tydelig og forståelig måte for alle parter?
- Er tiltakene konkrete og målbare på tre nivåer?
- Nivå 1 – tiltak som ivaretar den som er utsatt
- Nivå 2 – tiltak som viser hvordan man stopper og følger opp den/de som utfører mobbeadferd
- Nivå 3 – tiltak som viser hvordan man gjenoppretter et godt klasse- / skolemiljø
- Er tiltakene tidfestet?
- Går det tydelig frem hvem som har ansvar for tiltaket?
- Er oppfølgingen av tiltakene kvalitetssikret på en god måte?
- Er dialogen/samarbeidet mellom skole og hjem så god at den fremmer elevens helse, trivsel og læring?

Troms og Finnmark fylkeskommune
Romssa ja Finnmárkku fylkkagielda
Tromssan ja Finmarkun fylkinkomuuni

Nordland
FYLKESKOMMUNE

Veiledning på individnivå etter en henvendelse

Som mobbeombud får jeg en del henvendelser som først og fremst handler om mobbing, men også noen om krenkelses. Det er viktig å ha sjekkliste/rutine før jeg går inn i en sak. For eksempel skal alltid en skole få muligheten til å gjøre noe med en innmeldt mobbesak, før mobbeombudet blir koblet på. Når jeg har fått en henvendelse gjøres følgende:

1. Orientering om regelverket knyttet til §9A og retten til et trygt skolemiljø, og skolens aktivitetsplikt. I tillegg også retten til å klage saken til Fylkesmannen hvis skolen ikke har gjort det den skal.
- Mobbeombudet finner ut hva skolen har gjort
 - Er det laget en aktivitetsplan med tiltak?
 - Er tiltakene evaluert?
 - Er det etablert et samarbeid mellom skole og hjem?
2. Hvis skolen ikke har laget aktivitetsplan rådes foreldrene til å ta kontakt med Fylkesmannen. Fylkesmannen har myndighet til å pålegge skolen tiltak.
3. Ombudet kan så bidra inn mot skolen for å hjelpe eleven og foreldrene i dialogen med skolen.
4. Om mulig og ønskelig kan også ombudet ha samtale med eleven, men ombudet skal først og fremst styrke prosessen og tiltakene som skal bedre elevens situasjon.

5. Ombudet kan også være en bidragsyter til at bedre tiltak utarbeides og at sakens alvor belyses på en bedre måte.
6. Ofte handler ombudsrollen om å få en brutt tillit/dialog/kommunikasjon mellom skole og hjem tilbake i et konstruktivt spor.
7. Ofte trenger skolen hjelp til å sortere utfordringer og tiltak slik at barnet plasseres tilbake i sentrum.

Arbeid med elever handler om å sikre at elevene har kjennskap til Opplæringslovens kap. 9A og retten til et trygt og godt skolemiljø.

Elevene skal ha forståelse for mobbeombudets rolle/funksjon og hvordan ombudet kan hjelpe til når noe ikke er greit. De skal også få innsikt i hva de kan forvente av de voksne som jobber i skolen.

Målet er også å skape større forståelse for at de som elever også har ansvar når medelever ikke har det greit og opplever mobbing.

Arbeid med foreldre går ut på å sikre at foreldrene har kjennskap til Opplæringslovens kap. 9A, hva elevene har krav på og hva de kan/skal gjøre hvis de opplever at noe ikke er greit. Målet med arbeidet er også å skape refleksjon rundt foreldrerollen og deres ansvar for å bidra til et godt skolemiljø og forebygging av mobbing. Etter slike møter og informasjon skal foreldrene kjenne til mobbeombudets rolle/funksjon.

Arbeid med ansatte og ledere i skolene skal bidra til økt kunnskap og handlingskompetanse når det gjelder forebygging, avdekking og håndtering av mobbing. Skape refleksjon rundt begrepet nulltoleranse og den ansattes rolle i møtet med elever som ikke har det greit på skolen. Skape kunnskap om og forståelse for mobbeombudets rolle/ funksjon.

Kommunalt partnerskap mot mobbing

Tidligere har mobbeombudet i Nordland etablert et partnerskap mot mobbing i Nordland. Partene i dette partnerskapet har forpliktet seg til i fellesskap og samarbeid å skape et Nordlandssamfunn der mobbing og krenkelser er fraværende, og der kulturen for åpenhet, trygghet og inkludering er framtreddende. Partene har forpliktet seg til et mobbeforebyggende samarbeid gjennom å gjennomføre de tiltak hver enkelt part har utarbeidet i Partnerskap mot mobbing i Nordland. Planen er gjeldene 2019-2021.

Mobbeombudet har også tatt initiativ til å få etablert kommunale partnerskap mot mobbing. På oppfordring fra mobbeombudet har Saltdal jobbet frem og lansert sitt eget partnerskap

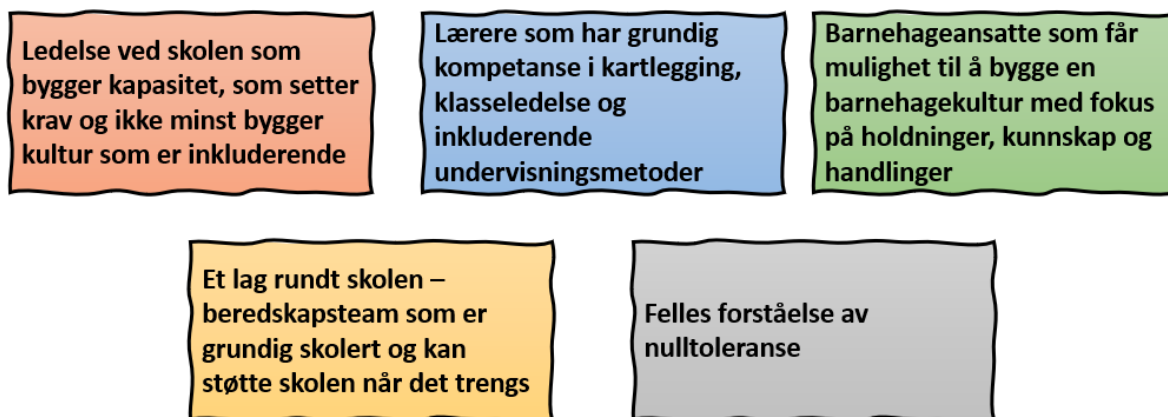
mot mobbing i oktober 2021. Sortland kommune har vedtatt i desember 2021 at dem starter arbeidet med det samme. Flakstad kommune er også i gang med sin egen variant av partnerskap mot mobbing. Ombudet er også i dialog med blant andre Hattfjelldal-kommune om opprettelse av et slikt kommunalt partnerskap. Moskenes kommune var den kommunen som er først ut med å gjøre dette. Det som skiller et kommunalt partnerskap mot mobbing fra det regionale, er at et helt lokalsamfunn blir involvert i det mobbeforebyggende arbeidet. Partene forplikter seg i fellesskap og gjennom å samarbeide til å skape et lokalsamfunn der mobbing og krenkelser er fraværende, og der kulturen for åpenhet, trygghet og inkludering er framtrødende. Også her må alle partnere komme opp med konkrete målbarer tiltak. Man involverer kommunen, skoler, barnehager, lærebedrifter, lag og foreninger til å ta et samfunnsansvar.

Mobbeombudet har utviklet en kommunal veileder til hjelp for de kommunene som ønsker å opprette et kommunalt partnerskap mot mobbing. Ombudet kommer til å ha fokus på å utfordre kommuner til å gå i gang med denne typen arbeid i kommunene som en del av systemarbeidet som ligger i mandatet.

Hvordan kan man redusere mobbingen betraktelig i barnehager og skoler i Nordland?

I løpet av 2020 og 2021 har mobbeombudet gjort seg noen erfaringer som gir en større forståelse av hva man bør legge vekt på i «kampen» mot mobbing og krenkelser. Å endre en ukultur er på ingen måte en «quick fix» i barnehager og skoler i Nordland. Derfor har jeg utarbeidet fem punkter som jeg mener er gode retningslinjer når man skal få bort mobbing og krenkelser i barnehager og skoler. Forskning som er gjort på dette området støtter de erfaringene mobbeombudet har hatt.

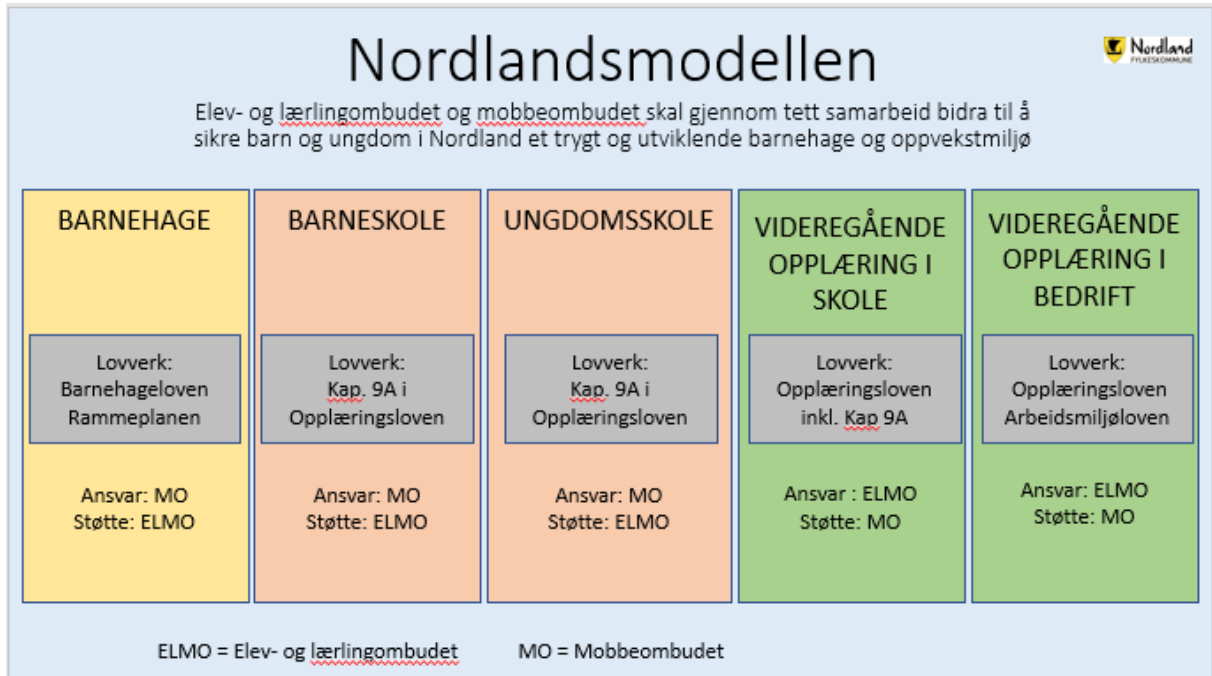

Ombudsrollen i Nordland fylkeskommune og veien videre

Elev- og lærlingombudet og mobbeombudet har taushetsplikt og er opptatt av informert samtykke for å gå videre med en henvendelse. Ombudene ønsker å være tilgjengelig, og å besøke steder uten at det nødvendigvis trenger å handle om enkeltsaker. Dette henger sammen med prinsippet om bærekraftige relasjoner og muligheter for å bli bedre kjent med barn, elever og lærlingers hverdager. Ombudene setter pris på å inviteres i ulike fora fra barnehager, skoler, bedrifter og opplæringskontor.

Som elev- og lærlingombud og mobbeombud i Nordland ønsker vi å være konkrete bidragsytere i arbeidet for det enkelte barn/elev/lærling. Vi holder et sterkt fokus på å ha

høy kompetanse og kjennskap til lover og regelverk slik at vi kan fylle våre roller som uavhengige ressursperson på en best mulig måte.

Med Nordlandsmodellen har vi laget en struktur som gir ombudsrollen større tyngde og bedre bærekraft i møte med de ulike utfordringene som oppstår. Nå dekker vi hele oppvekstområdet for barn og ungdom i Nordland fylke

«Inkludering er det motsatte av mobbing! Vi må derfor ha et felles mål om å inkludere på alle arenaer»

Kontaktinformasjon:

Publisert: februar 2022

Utgiver:

Mobbeombudet i Nordland

Telefon: 756 50486

lasknu@nfk.no

<https://www.nfk.no/politikk/ombud-rad-og-utvalg/mobbeombudet/>

[facebook: mobbeombudet i Nordland](https://www.facebook.com/mobbeombudet.i.nordland)